

Dreptul la educație, la îngrijire medicală și la reprezentare legală a copiilor aflați sub diferite forme de protecție în Republica Moldova

Chisinau 2023

*Acest material informativ a fost
elaborat în cadrul proiectului
„Îmbunătățirea accesului la justiție
pentru a trăi în demnitate”,
implementat de PNUD Moldova în
parteneriat cu Centrul de Drept al
Avocaților (CDA), cu sprijin financiar din
partea Germaniei.*

*Opiniile exprimate aparțin autorilor și
nu reflectă neapărat punctele de vedere
ale PNUD și ale Germaniei.*

Dreptul la educație

Educația este un drept fundamental al omului și un element vital pentru restabilirea speranței și demnității minorilor care sunt nevoiți să părăsească țările lor de origine.

Este un instrument esențial de integrare, care impune tuturor actorilor implicați responsabilitatea de a susține participarea activă a acestor copii în societatea țării gazdă, deoarece educația este un factor-cheie care facilitează adaptarea și integrarea lor în noul mediu.

Cine poate depune o cerere pentru înscrierea unui copil la școală (învățământ preșcolar/general) în Republica Moldova?

- Înscrierea copilului la școală se poate face pe baza unei cereri depuse de către părinte, tutorele legal sau reprezentantul legal al copilului.

Ce pași trebuie să urmeze părintele/reprezentantul legal/tutorele legal pentru a înscrie un copil la școală?

1.Completarea formularului de cerere, care trebuie să conțină următoarele informații:

- Informații generale despre copil (nume, prenume, patronimic, data și locul nașterii);
- Informații generale despre părinte/reprezentant legal/tutore legal (nume, prenume, patronimic, data și locul nașterii);
- Informații privind statutul solicitantului;
- Informații despre tipul serviciilor solicitate pentru înscriere/educație;
- Limba preferată pentru instruire/comunicare;
- Adresa domiciliului/reședinței temporare/locului de ședere temporare pe teritoriul Republicii Moldova;
- Date de contact (număr de telefon, adresă de email) ale unuia dintre părinți/reprezențanți legali/tutori legali ai copilului.
-

2.Colectarea documentelor necesare (enumerate mai jos).

3.Depunerea cererii și a documentelor necesare la instituția de învățământ corespunzătoare.

Ce documente sunt necesare pentru înscrierea copilului la școală?

- a) Formularul de cerere;
- b) Actul de identitate național al unuia dintre părinți/reprezentanți legali/tutori legali;
- c) Certificatul de naștere al copilului și/sau actul de identitate național;
- d) Fisa medicală a copilului din țara de origine sau o adeverință medicală emisă de autoritățile Republicii Moldova, care permite integrarea copilului în mediul educațional;
- e) Documente care atestă nivelul anterior de educație al copilului.

Unde și când poate fi depusă cererea de înscriere a copilului la școală?

- Cererile pentru înscrierea copiilor pot fi depuse în orice moment pe parcursul anului școlar. Dacă școala a atins capacitatea maximă,

va direcționa potențialii elevi către o altă școală din apropiere.

- Deși copiii strămutați care beneficiază de protecție legală în Republica Moldova pot fi înscriși în orice școală din Moldova unde există locuri disponibile, au fost desemnate școli suplimentare în care există locuri pentru elevii refugiați.

Dacă apar probleme cu înscrierea copilului la școală, cui ar trebui să se adreseze părinții/reprezentanții legali/tutorii legali?

- În cazul apariției dificultăților legate de înscrierea copilului la școală, părinților li se recomandă să contacteze autoritatea locală în domeniul educației.

Informații de contact în Chișinău: Direcția Învățământ Public – 022-233460, 022-232785.

Vor primi elevii care studiază în Moldova, la fel ca elevii Moldoveni, un certificat oficial emis de Ministerul Educației și Cercetării, care să confirme că au frecventat o instituție de învățământ din Republica Moldova?

- La finalizarea studiilor în învățământul primar, absolvenții vor primi un document care confirmă că au trecut evaluarea.
- Absolvenții care promovează examenele de stat la sfârșitul ciclului gimnazial (clasa a 9-a) primesc un certificat (Certificat de Studii Medii).
- Absolvenții învățământului liceal (clasa a 12-a) pot solicita să susțină examenul național de bacalaureat.
- După promovarea examenului de stat pentru bacalaureat, absolvenților li se eliberează Diploma de Bacalaureat, care le conferă dreptul de a se înscrie la instituții de învățământ superior sau la instituții postliceale și tehnico-profesionale non-terțiare.
- Instituția de învățământ eliberează Certificatul de Studii Liceale, care conferă dreptul de a urma programe de pregătire profesională în instituțiile tehnice secundare și postliceale profesionale:
 1. elevilor care nu au depus cerere pentru susținerea examenului de bacalaureat;
 2. candidaților care nu au promovat examenul de bacalaureat, dar au finalizat cursul complet al liceului.

Certificarea nivelului de educație

- Absolvenții gimnaziilor susțin examenele de stat în conformitate cu Regulamentul privind examenele de absolvire de stat în gimnazii, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 48/2018.
- Admiterea la examenele de absolvire a gimnaziului este acordată de Consiliul Pedagogic al instituției de învățământ în care a fost înscris elevul, pe baza rezultatelor obținute la disciplinele școlare.
- Absolvenților care promovează cu succes examenele de stat pentru cursul gimnazial li se eliberează un document cu valoare de certificat de studii medii (Certificat de Studii Medii).
- Absolvenții liceelor pot depune cerere pentru susținerea examenului de bacalaureat. Examenul național de bacalaureat se desfășoară în conformitate cu Regulamentul privind examenul național de bacalaureat, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 47/2018.
- După promovarea examenului de stat pentru bacalaureat, absolventului i se acordă Diploma de Bacalaureat, care conferă dreptul de a solicita admiterea în instituțiile de învățământ superior și la învățământul tehnic și profesional secundar.

- Instituția de învățământ eliberează, de asemenea, un Certificat de Absolvire a Nivelului Liceal, care conferă dreptul:
 1. elevilor care nu au depus cerere pentru susținerea examenului de bacalaureat;
 2. candidaților care nu au promovat examenul de bacalaureat, dar au finalizat cursul complet al liceului, să urmeze programe de pregătire profesională în instituțiile tehnice și profesionale secundare.

**În Republica Moldova, ciclul gimnazial cuprinde 9 clase de învățământ școlar, iar ciclul liceal corespunde cu 12 clase de învățământ școlar.*

Dreptul la îngrijire medicală

Dreptul la îngrijire medicală este unul dintre cele mai importante drepturi pe care le exercităm pe tot parcursul vieții noastre. Conform Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), sănătatea — mai exact, accesul la informații medicale și servicii menite să asigure menținerea sănătății tuturor oamenilor — este unul dintre drepturile fundamentale ale omului.

Conform OMS, „dreptul la cel mai înalt nivel posibil de sănătate” implică un set clar de obligații legale pentru fiecare stat, pentru a asigura că toate persoanele de pe teritoriul său beneficiază de condițiile necesare pentru o stare bună de sănătate, fără discriminare.

Dreptul la îngrijire medicală face parte dintr-un set mai larg de drepturi stabilite la nivel internațional în cadrul standardelor privind drepturile omului, iar acest drept este indivizibil de alte drepturi.

Aceasta înseamnă, în special, că dreptul la îngrijire medicală este legat de — și depinde de — realizarea altor drepturi ale omului, cum ar fi dreptul la alimentație, locuință, muncă, educație, informare și participare. Aceste drepturi se aplică nu doar adulților, ci și drepturilor copilului.

Au dreptul minorii care dețin statut de protecție legală pe teritoriul Republicii Moldova la asistență medicală gratuită?

Copiii strămutați din Ucraina beneficiază de asistență medicală gratuită, indiferent dacă dețin sau nu statutul de protecție temporară.

Cheltuielile pentru aceste servicii sunt acoperite de Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) prin Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM), în conformitate cu actul adițional la Planul de Acțiuni al Acordului de Parteneriat pentru anii 2023–2024, semnat între cele două instituții.

Trebuie remarcat faptul că atât copiii care dețin statut de protecție temporară pe teritoriul Republicii Moldova, cât și copiii persoanelor care solicită azil, indiferent de naționalitatea lor și fără nicio formă de diferențiere sau discriminare, au acces la îngrijire medicală în aceleași condiții ca minorii cetățeni ai Republicii Moldova.

Pachetul de servicii oferite gratuit acestei categorii de beneficiari include:

- asistență medicală de urgență pre-spitalicească;
- îngrijire primară (furnizată de medicii de familie);
- asistență medicală de urgență spitalicească.

Înregistrarea la medicul de familie

Pentru a beneficia de îngrijire medicală primară, este necesar să vă înregistrați la un medic de familie într-o unitate de asistență medicală primară.

Puteți alege doar o singură unitate de asistență medicală primară, de preferință cea mai apropiată de locul dumneavoastră de domiciliu.

Pașii pentru înregistrarea la medicul de familie:

- Contactați medicul de familie ales pentru a obține consimțământul de a fi adăugat pe lista sa de pacienți.
- Completați formularul de cerere.
- Depuneți cererea completată medicului de familie.
- În termen de 10 zile, instituția medicală vă va informa despre înregistrarea dumneavoastră pe lista medicilor.
- Pentru a verifica la ce medic de familie sunteți înregistrat, accesați secțiunea „Verificare înregistrare la medicul de familie” pe site-ul www.cnam.md.
- Un model de cerere pentru înregistrarea la medicul de familie și alte informații utile sunt disponibile tot la acest link.

Lista bolilor și afecțiunilor care necesită asistență medicală, precum și volumul de asistență oferit persoanelor de către instituțiile medicale care au contracte cu Compania Națională de Asigurări în Medicină și agențiile sale teritoriale, este reglementată prin Programul Unic de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală.

Asistența medicală de urgență pre-spitalicească și îngrijirea medicală primară sunt oferite tuturor persoanelor, inclusiv celor neasigurate, în limitele stabilite de Programul Unic. Aceasta include prescrierea medicamentelor și a dispozitivelor medicale compensate conform reglementărilor în vigoare, fără niciun cost pentru aceste servicii.

Serviciul național unificat de apel de urgență este 112.

Reprezentarea legală a copiilor aflați sub diferite forme de protecție în Republica Moldova

Fiecare copil străin nesupravegheat, separat de părinții săi sau aflat în situație de risc, care se află în prezent pe teritoriul Republicii Moldova, are nevoie de un reprezentant legal pentru a putea exercita drepturile sale fundamentale și pentru a beneficia de privilegiile la care are dreptul.

În situații critice ce implică amenințări la viață și sănătate și necesitatea urgentă de a părăsi țara de reședință, nu orice persoană reușește să pregătească la timp documentele necesare. Mai mult, mulți părinți, din cauza împrejurărilor forțate, își lasă copiii în grija bunicilor, rudelor apropiate sau chiar a prietenilor pentru o anumită perioadă.

În condițiile conflictelor sau războaielor din multe țări ale lumii, unii copii se regăsesc fără tutore sau persoană îngrijitoare când părăsesc țara de origine. Din aceste motive, devine necesară numirea unui reprezentant legal pentru copiii separați de părinți, pentru a asigura posibilitatea exercitării drepturilor lor fundamentale și oportunitatea de dezvoltare continuă într-un mediu sigur, oriunde s-ar afla.

Conform legislației Republicii Moldova, copiii beneficiază de protecție fără nicio discriminare, indiferent de rasă, culoarea pielii, sex, limbă, religie, convingeri politice sau de altă natură, naționalitate, origine etnică sau socială, statut dobândit la naștere, situație materială, grad și tip de dizabilitate, particularități ale creșterii și educației copiilor, ale părinților sau altor reprezentanți legali, sau locul lor de reședință (familie, instituție de învățământ, serviciu social, instituție medicală, comunitate etc.).

Minorii neînsoțiți

Legislația Republicii Moldova definește minorul neînsoțit ca fiind cetățean străin sub vârsta de optsprezece ani, care sosește pe teritoriul Republicii Moldova fără a fi însoțit de un adult responsabil pentru el conform legii sau unui act juridic, până în momentul în care acesta este efectiv plasat în grija unei astfel de persoane; acest termen se aplică, de asemenea, minorului care rămâne neînsoțit după sosirea sa pe teritoriul Republicii Moldova.

Copilul aflat în situație de risc – este orice copil în legătură cu care, în urma unei evaluări, au fost identificate una sau mai multe situații de risc când este supus violenței; este neglijat; hoinărește sau cerșește; se ocupă cu prostituția; este lipsit de îngrijirea și supravegherea părinților din cauza absenței acestora la locul de reședință din motive necunoscute; părinții săi au decedat; trăiește pe stradă, a fugit sau a fost alungat de acasă; părinții săi au refuzat să-și îndeplinească obligațiile de creștere și îngrijire a copilului; este abandonat de părinți; părinții săi au fost declarați incapabili legal prin hotărâre judecătorească).

În interesul copilului, și anume pentru a asigura condiții adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a acestuia, ținând cont de caracteristicile individuale ale personalității sale și de situația concretă în care se află, legislația Republicii Moldova prevede mai multe forme de reprezentare juridică pentru copiii deplasați.

Reprezentarea prin procură – o modalitate prin care unul sau ambii părinți ai copilului împuternicesc un adult (un membru al familiei sau o altă persoană de încredere) să reprezinte copilul în numele lor în fața autorităților de stat.

Trebuie menționat că o astfel de procură poate fi încheiată atât în Republica Moldova, cât și în alte state.

Conform articolului 15, punctul 1 din Tratatul între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală, încheiat la Kiev la 13 decembrie 1993 (intrat în vigoare la 24 aprilie 1995):

„Documentele întocmite sau legalizate de autoritatea competentă a uneia dintre Părțile Contractante, ștampilate cu sigiliul oficial și semnate de persoana autorizată, sunt valabile pe teritoriul celeilalte Părți Contractante fără nicio legalizare suplimentară. Aceasta se aplică copiilor și traducerilor documentelor legalizate de autoritatea competentă.”

Procurarea poate fi întocmită fie la notar, fie prin intermediul serviciilor consulare.

Copiilor neînsoțiți și copiilor despărțiți de părinți li se atribuie statutul de copii temporar lăsați fără îngrijirea părinților.

Acest statut este stabilit de către organul teritorial de tutelă la care este înregistrat copilul (la locul de domiciliu al copilului).

La stabilirea statutului și a asistenței acordate copiilor deplasați, organul de tutelă va ține cont de interesul superior al copilului pentru revenirea în țara de origine, reunificarea cu familia biologică sau extinsă, atunci când există certitudinea securității copiilor.

În acest context, dacă copiii refugiați se află temporar sau permanent în Republica Moldova fără un reprezentant legal, legislația țării prevede două forme juridice de reprezentare și protecție a copiilor: tutela temporară și tutela/curatela.

Tutela temporară – o formă de protecție temporară pentru copiii separați de părinți, în legătură cu absența temporară a reprezentantului/reprezentanților legali/unui singur reprezentant legal al copilului pentru o perioadă mai mare de două luni într-un alt loc din țară sau în străinătate, ori atunci când aceștia nu pot îndeplini atribuțiile privind creșterea, îngrijirea și educația copilului din motive de sănătate.

Tutorele temporar poate fi o persoană fizică sau un cuplu căsătorit (soț și soție), numit în conformitate cu legea, pentru a asigura creșterea și educația corespunzătoare a copilului separat de familie.

Tutela temporară se stabilește de către organul tutelar de la locul domiciliului, pe baza unei cereri standardizate, însoțite de toate documentele necesare.

Ulterior, un specialist în drepturile copilului sau un lucrător social evaluează condițiile de creștere, îngrijire, educație, precum și mediul familial al persoanei/persoanelor cărora le va fi încredințat copilul și, în termen de 5 zile, emite un concluzie corespunzătoare privind legalitatea stabilirii tutelei temporare.

Această formă de tutelă poate fi încetată atunci când copilul se întoarce în familie, la unul dintre părinți sau în grija reprezentantului său legal, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, cum ar fi atunci când tutorele este înlăturat sau renunță voluntar la această responsabilitate.

Pentru a stabili această formă de reprezentare și protecție a intereselor copilului, vă puteți adresa organului local de tutelă și curatelă sau lucrătorului social local.

Tutela/curatela – protecție temporară cu drept de reprezentare, acordată copiilor cu statutul de copil temporar rămas fără îngrijire părintească sau copil privat de îngrijire părintească, prin plasarea acestora în familia unui tutore sau curator.

Tutorele unui copil cu vârsta sub 14 ani, aflat sub tutela și curatela, poate fi o persoană fizică sau un cuplu căsătorit (soț și soție) care asigură îngrijirea, educația și reprezentarea legală a copilului în propria locuință și care, fără procură, întreprinde actele juridice necesare în numele și în interesul copilului.

Curatorul poate fi o persoană fizică sau un cuplu căsătorit (soț și soție) care asigură îngrijirea, educația și reprezentarea legală a unui copil cu vârsta între 14 și 18 ani, care a fost încredințat serviciului de tutelă și curatelă, și care își exprimă consimțământul pentru efectuarea actelor juridice pe care copilul aflat sub curatelă nu le poate realiza singur.

Tutela și curatela se stabilesc pe baza unei cereri depuse de solicitant la organul teritorial de tutelă și curatelă, împreună cu toate documentele necesare. Persoana care solicită statutul de tutore/curator trebuie să treacă printr-o evaluare a condițiilor socio-domestice de trai, realizată de organul local de tutelă și curatelă la solicitarea organului teritorial de tutelă și curatelă. Pe baza rezultatelor evaluării, în termen de 10 zile se emite o concluzie privind necesitatea plasării copilului la domiciliul solicitantului. Pe parcursul acestui proces, se iau în considerare relațiile copilului cu solicitantul, gradul de atașament, opinia copilului (în funcție de vârstă) și alți factori prevăzuți de lege.

Informații mai detaliate despre procedura de tutelă/curatelă pot fi obținute de la organul local sau regional de tutelă și curatelă, precum și de la lucrătorul social local.

